

УДК 347.157:[347.155+347.921](477:100)

Наталія Ключковська,

аспірант кафедри цивільного права та процесу
Львівського національного університету імені Івана Франка

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК НАДАННЯ ПОВНОЇ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІЙ ОСОБИ

Стаття присвячена аналізу підстав та порядку надання повної цивільної дієздатності неповнолітнім особам за законодавством України у тому числі в порівняльному аспекті практики реалізації цього права за законодавством деяких іноземних держав. У зв'язку з цим окреслено низку проблем, що виникають у неповнолітньої особи в процесі реалізації права на емансипацію, а також запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: повна емансипація, проста емансипація, неповнолітня особа, повна цивільна дієздатність, згода батьків, адміністративний порядок, судовий порядок.

Постановка проблеми. Вперше на законодавчому рівні в Україні емансипація була закріплена лише з прийняттям 16 січня 2003 року Цивільного кодексу України. Необхідність у правовому врегулюванні надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі була зумовлена, насамперед, переходом до ринкової економіки, потребою узгодити законодавчі норми щодо обсягу цивільної дієздатності неповнолітньої особи та її можливості бути самостійним учасником цивільних правовідносин. З моменту закріплення емансипації минуло більше десяти років, проте з аналізу судової практики стало очевидним, що лише деякі підстави набуття повної цивільної дієздатності застосовуються на практиці та є об'єктивними закономірними причинами для прирівнювання неповнолітнього за правовим статусом до повнолітньої особи. У зв'язку з цим видається за необхідне проаналізувати підстави та порядок надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі, їхню актуальність для сучасного розвитку суспільних відносин, а також зарубіжний досвід емансипації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. Питанню надання повної цивільної дієздатності приділили увагу ряд українських вчених, таких, зокрема, як: Ю. А. Дербакова, Н. А. Д'ячкова, І. В. Жилінкова, М. В. Логвінова, З. В. Ромовська, І. В. Спасибо-Фатєєва, Ж. Л. Чорна, однак низка питань у цій сфері залишаються дискусійними та потребують детального аналізу.

Метою статті є аналіз підстав та порядку надання повної цивільної дієздатності з позиції їх відповідності меті емансипації, а також у порівнянні із законодавством іноземних держав.

Виклад основного матеріалу. Неповнолітніх осіб за обсягом цивільної дієздатності можна умовно поділити на дві групи: неповнолітні особи, які за загальним правилом володіють неповною цивільною дієздатністю та мають право вчиняти правочини, що виходять за межі обсягу їхньої цивільної дієздатності, за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників; неповнолітні особи, які володіють повною цивільною дієздатністю у зв'язку з емансипацією. При цьому в Цивільному кодексі України закріплено модель повної емансипації, за якою неповнолітня особа прирівнюється у своєму правовому статусі до повнолітньої особи, за винятком обмежень, встановлених у законодавстві за віковим критерієм. Як слушно зазначає З. В. Ромовська, «надання неповнолітнім повної цивільної дієздатності – це добре і погано, адже добре тому, що завдяки цьому усуваються перепони на шляху повної соціальної активності; погано тому, що неповнолітній стає самостійним суб'єктом ризику та відповідальності, втрачаючи можливість часткового перенесення їх на плечі батьків, піклувальника». У зв'язку з цим, на її думку, до надання повної цивільної дієздатності слід підходити виважено, обережно [1, с. 254].

Відповідно до положень ч. 2 ст. 34, ст. 35 Цивільного кодексу України підставами для емансипації є такі обставини: неповнолітня особа досягла 16 років та працює за трудовим договором; неповнолітня особа записана матір'ю або батьком дитини; неповнолітня особа досягла 16 років та бажає займатися підприємницькою діяльністю; реєстрація шлюбу неповнолітньою особою [2].

При цьому слід розмежовувати поняття надання та набуття повної цивільної дієздат-

ності. Момент виникнення повної цивільної дієздатності у разі надання повної цивільної дієздатності залежить від акта компетентного органу (рішення органу опіки та піклування або рішення суду, яке набрало законної сили). У разі набуття повної цивільної дієздатності вона виникає з моменту реєстрації шлюбу або з моменту реєстрації неповнолітньої особи підприємцем.

Обов'язковим елементом юридичного складу у разі вирішення питання органами опіки та піклування про надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі з підстав запису матір'ю або батьком дитини, здійснення діяльності за трудовим договором при досягненні 16 років є згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника. У ч. 2 ст. 35 Цивільного кодексу України зазначається, що згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника повинна виражатись у письмовій формі. При цьому невірешним залишається питання щодо необхідності присутності батьків на засіданні органу опіки та піклування, де вирішується питання про надання повної цивільної дієздатності їхній дитині, та у разі їх відсутності – щодо юридичної сили наданої ними згоди у простій письмовій формі. Очевидно, що для підтвердження достовірності надання згоди батьками необхідна їхня особиста присутність на засіданні органу опіки та піклування, а у разі ж відсутності можливості у батьків чи одного з них особисто прибути на вказане засідання, доцільно передбачити законодавчу вимогу щодо обов'язкового нотаріального засвідчення такої згоди. Вказаний порядок одержання згоди батьків надасть можливість органам опіки та піклування переконатись, що згода справді була надана батьками неповнолітньої особи, які не заперечують проти її емансипації.

У разі відсутності згоди обох батьків (усиновлювачів) отримати повну цивільну дієздатність неповнолітня особа може лише в судовому порядку. За згодою одного з батьків – у разі, коли другий помер, визнаний безвісно відсутнім чи оголошений померлим, визнаний недієздатним, позбавлений батьківських прав, що може бути документально підтверджено, в адміністративному порядку. З буквального тлумачення положень Цивільного кодексу України, а також аналізу судової практики можна зробити висновок, що в інших випадках відсутності згоди одного з батьків (усиновлювача) застосовується виключно судовий порядок надання повної цивільної дієздатності.

З аналізу судової практики можна простежити, що середній строк розгляду справ окремого провадження про надання

неповнолітній особі повної цивільної дієздатності становить від одного до двох місяців з моменту відкриття провадження у справі. Поодинокими є випадки розгляду зазначених справ у кількадесяттичний строк. Так, у справі № 207/2547/16-ц про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності у зв'язку з записом заявниці матір'ю дитини суд розглянув справу у семиденний строк [3], у справі № 703/5450/15-ц про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності у зв'язку зі здійсненням трудової діяльності за трудовим договором суд розглянув справу у шістнадцятиденний строк [4]. Проте слід також враховувати, що рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано [5]. Строк для апеляційного оскарження збільшено до 30 днів з дня проголошення рішення суду.

Здебільшого відсутність згоди одного з батьків пов'язана не з його небажанням із певних причин надати згоду на емансипацію своїй неповнолітній дитині, а з іншими обставинами, а практика автоматичної передачі таких справ на розгляд суду не сприяє поширенню інституту емансипації.

У зв'язку з цим видається за необхідне надати можливість вирішувати питання про надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі з вищевказаних підстав органам опіки та піклування в тому разі, коли відсутня згода одного з батьків, якщо буде встановлено такі факти: той із батьків, який проживає окремо від дитини, не бере участі у її вихованні більше шести місяців, місце перебування його невідоме. Ці факти можуть бути, зокрема, встановлені за аналогією з нещодавніми змінами до Сімейного кодексу України, які стосуються посилення відповідальності одного з батьків за несплату аліментів, а саме за рішенням суду дитина проживає з одним із батьків за наявності довідки, виданої органом державної виконавчої служби, про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців [6]; якщо той із батьків, хто проживає окремо від дитини, протягом не менш як шість місяців не бере участі у вихованні та утриманні дитини або місце його проживання невідоме, що підтверджується рішенням суду. Видається, що вищезазначені обставини є поважними та достатніми для неврахування під час розгляду питання про емансипацію неповнолітнього думки того з батьків, який не виховує та не підтримує матеріально свою дитину. При цьому встановлення таких фактів надасть змогу неповнолітній особі

отримати повну цивільну дієздатність в адміністративному порядку.

У разі, якщо батьки (усиновлювачі) або піклувальник проти отримання неповнолітньою особою повної цивільної дієздатності, така особа може звернутися до суду. Надання повної цивільної дієздатності в судовому порядку відбувається в порядку окремого провадження, для якого характерна відсутність спору про право. Можна сказати про те, що такий спосіб набуття повної цивільної дієздатності пов'язаний з конфліктом інтересів між батьками та їх неповнолітніми дітьми. Разом із тим такий спір лежить у площині особистих взаємин, а не в площині спору про право [7, с. 183, 188]. Розгляд такої категорії справ повинен відбуватися за участю одного або обох батьків (усиновлювачів) або піклувальника, якщо між ними та їхньою дитиною виник конфлікт інтересів, та органів опіки та піклування як заінтересованих осіб. У науковій літературі звертають увагу на те, що у Цивільному процесуальному кодексі України не закріплена обов'язкова участь батьків або одного з них у справі про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності, на відміну від участі органу опіки та піклування. Орган опіки та піклування має надати суду висновок у справі, в якій повинен обґрунтувати свою думку про можливість надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності [8, с. 54]. У тому разі, якщо справа буде розглянута без участі органів опіки та піклування, рішення в будь-якому разі підлягає скасуванню. Суд повинен вжити необхідних заходів для явки представників органів опіки та піклування в судові засідання, аж до застосування по відношенню до них заходів адміністративної відповідальності [9, с. 236].

До заяви неповнолітньою особою повинні бути додані такі документи: свідоцтво про народження дитини, що підтверджує наявність запису про материнство чи батьківство неповнолітньої особи, або укладений трудовий договір та довідка з місця роботи. Встановлення цих фактів є достатніми підставами для вирішення питання про фактичне прирівнювання статусу неповнолітньої особи до повнолітньої. Проте одні науковці вважають за необхідне під час прийняття рішення про емансипацію також враховувати психосоціальний критерій, за допомогою якого можна з'ясувати, чи дозволяє психічний розвиток дитини, рівень її життєвого досвіду брати участь у цивільному обороті без допомоги батьків, виявити мотиви подання заяви неповнолітньою особою про надання їй повної цивільної дієздатності, встановити, чи є волевиявлення підлітка вільним та

усвідомленим [10, с. 298], інші зауважують, що в цій категорії справ суд повинен виходити не лише з підстав наказу про прийняття на роботу чи свідоцтва про народження дитини, але й з інших суттєво значущих доказів, які в їх сукупності дають повне уявлення про той чи інший юридичний факт, ті сукупні наслідки, які супроводжують такі факти [7, с. 188].

Під час аналізу судової практики виявлено, що здебільшого суди здійснюють перевірку уже наявних юридичних фактів та досліджують докази, що не виходять за межі статті ст. 35 Цивільного кодексу України. Для надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності судам досить встановити факт запису неповнолітньої особи матір'ю чи батьком дитини за даними Державного реєстру актів цивільного стану громадян; наявність укладеного трудового договору та отримати довідку з місця роботи про перебування неповнолітньої особи у трудових відносинах з відповідним роботодавцем.

Поза увагою науковців залишився ще один важливий аспект, що потребує окремої уваги та врахування судами чи органами опіки та піклування: отримання повної цивільної дієздатності може заважати неповнолітній особі здобути повну середню освіту, впливати на можливість подальшого навчання.

У зв'язку з цим становлять інтерес положення цивільного законодавства Франції, де запроваджено окремий інститут освітньої допомоги неповнолітньому [11]. Суть цього інституту полягає у такому: за рішенням ювенального судді до неповнолітнього, який має серйозні проблеми у навчанні, застосовується ряд заходів, наприклад: неповнолітній зобов'язаний відвідувати додаткові уроки; він направляється в окремий спеціальний навчальний заклад, а також ряд інших спеціальних заходів. При цьому, за загальним правилом, неповнолітня особа не може бути емансипована, а лише у виняткових випадках з дозволу ювенального судді.

Оскільки у разі надання повної цивільної дієздатності у зв'язку із записом матір'ю або батьком дитини враховуються певні суб'єктивні фактори, як-от необхідність наявності у неповнолітньої особи повної дієздатності задля повноцінного здійснення нею батьківських обов'язків, то в інших передбачених законом випадках надання повної цивільної дієздатності, факту можливості навчатися і водночас працювати повинна приділятися належна увага. Так, якщо неповнолітній бажає працювати, слід зважати, чи не заважатиме це йому закінчити школу, продовжити навчання у вищому навчальному закладі тощо. Варто зазначити, що лише в одному з аналізованих нами судових

рішень суд брав до уваги успішність у навчанні неповнолітньої особи (як доказова база подавались табелі успішності у школі), яка виявила бажання отримати повну цивільну дієздатність у зв'язку зі здійсненням трудової діяльності всупереч волі батька [12].

У межах цього дослідження окрему увагу слід звернути на набуття повної цивільної дієздатності з такої підстави, як досягнення неповнолітньою особою 16 років та бажання займатися підприємницькою діяльністю. У цьому разі неповнолітня особа набуває повної цивільної дієздатності з моменту державної реєстрації її як підприємця, для якої необхідно отримати згоду батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування. Становить інтерес питання: чи може неповнолітня особа набути право на реєстрацію її як фізичної особи-підприємця без згоди батьків у судовому порядку. Очевидно, що ні, адже відповідно до положень Цивільного процесуального кодексу України до справ окремого провадження належать справи про надання повної цивільної дієздатності. У змісті заяви про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності повинні бути викладені дані про те, що неповнолітня особа працює за трудовим договором або є матір'ю чи батьком дитини відповідно до актового запису цивільного стану [5].

Слід зазначити, що відповідно до положень ст. 413-8 Цивільного кодексу Франції неповнолітня особа може отримати право на зайняття підприємницькою діяльністю лише з дозволу відповідного суду після отримання повної цивільної дієздатності [11]. Тобто для одержання права на ведення самостійної підприємницької діяльності емансипованій неповнолітній особі необхідно окремо звертатися до уповноваженого органу. Більше того, до внесення змін у Цивільний кодекс Франції у 2009 році неповнолітня особа, яка отримала повну цивільну дієздатність, не мала права на здійснення підприємницької діяльності, про що прямо вказувалось у кодексі. У ст. 1:235 Цивільного кодексу Нідерландів закріплено, що неповнолітня особа може бути емансипована лише у судовому порядку за згодою батьків. При цьому у рішенні суду вказується вичерпний перелік правочинів, право на вчинення яких має така особа у зв'язку з емансипацією [13]. У Німецькому цивільному уложенні поняття емансипації не визначене як таке, проте відповідно до положень ст. 112 вказаного кодексу, діставши уповноваження від законних представників та дозвіл сімейного суду, неповнолітній має право здійснювати підприємницьку діяльність самостійно, обмежуючись правочинами, що не виходять за межі

здійснюваної діяльності [14]. У Цивільному кодексі Квебеку в Розділі III Глави I Книги четвертої закріплено повну емансипацію, безумовною підставою для якої є вступ у шлюб, а також просту емансипацію, за якої неповнолітній не прирівнюється за своїм правовим статусом до повнолітньої особи, проте проста емансипація надає йому право вчиняти ряд правочинів самостійно, без участі уповноважених на те осіб [15].

Видається, що деякі аспекти такої практики іноземних держав повинні бути запроваджені і в українському законодавстві. У Цивільному кодексі України щодо всіх підстав емансипації закріплена її повна модель, що впливає з ч. 4 ст. 35 Цивільного кодексу України, за якою повна цивільна дієздатність, надана фізичній особі, поширюється на всі цивільні права та обов'язки [2]. Проте підприємництво за Господарським кодексом України розглядається як така, що здійснюється на власний ризик, господарська діяльність. Однак неповнолітня особа не може повною мірою передбачати усі ризики та нести відповідальність за наслідки здійснюваної нею діяльності. У зв'язку з цим, незважаючи на те, що в Україні на конституційному рівні закріплена свобода підприємницької діяльності, щодо емансипованих неповнолітніх осіб така свобода повинна діяти в дещо обмеженому вигляді. Як наслідок, необхідно переглянути підстави та порядок набуття повної цивільної дієздатності в результаті реєстрації неповнолітньої особи підприємцем. Перш за все слід ввести поняття простої емансипації, за якою неповнолітня особа набуває більше прав, ніж особа з неповною цивільною дієздатністю, проте лише у сфері обраного нею виду підприємницької діяльності. Така діяльність неповнолітньої особи повинна обмежуватись правочинами, право на вчинення яких має емансипована неповнолітня особа в межах конкретного виду здійснюваної підприємницької діяльності. При цьому можна керуватись Класифікацією видів економічної діяльності, затвердженою наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457. Усі інші правочини неповнолітня особа має вчиняти за згодою батьків чи інших уповноважених на це осіб. По-друге, у разі відсутності згоди батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування неповнолітній особі повинно бути надано право звернутись до суду в межах окремого провадження із заявою про надання права на реєстрацію її суб'єктом підприємницької діяльності.

Відповідно до пункту 3 Глави 4 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами

України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5, нотаріус перевіряє обсяг цивільної дієздатності фізичної особи, яка не досягла 18 років, але може бути визнана такою, що має повну цивільну дієздатність, за допомогою таких дій: витребує свідоцтво про шлюб щодо факту реєстрації шлюбу особи, яка не досягла повноліття; витребує свідоцтво про народження дитини, в якому неповнолітня особа записана матір'ю або батьком, та рішення органу опіки та піклування про надання такій особі повної цивільної дієздатності, а у разі відсутності такого рішення нотаріус витребує відповідне рішення суду; отримує відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань в електронній формі шляхом безпосереднього доступу до нього про реєстрацію неповнолітнього підприємцем; витребує довідку з місця роботи такої особи та рішення органу опіки та піклування про надання такій особі повної цивільної дієздатності, а у разі відсутності такого рішення витребує відповідне рішення суду [16].

Вищевказаний перелік документів, який повинен бути наданий нотаріусу для встановлення обсягу цивільної дієздатності неповнолітньої особи, очевидно, є недосконалим, оскільки, для прикладу, не враховує випадки звільнення неповнолітньої особи з роботи, внаслідок чого повна цивільна дієздатність зберігається. У зв'язку з цим пропонуємо запровадити Державний реєстр неповнолітніх осіб, що набули повну цивільну дієздатність, куди б могли вноситися відомості про емансиповану неповнолітню особу, зокрема: відомості про підстави емансипації, вид емансипації, суб'єктів, які надали згоду на емансипацію, скан-копії документів, що підтверджують факт набуття неповнолітньою особою повної цивільної дієздатності, а також інші відомості.

Висновки.

1. Здійснивши аналіз підстав та порядку надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі за цивільним законодавством України, можна вказати, що деякі формальні аспекти для отримання повної цивільної дієздатності створюють на практиці незручності через довгий розгляд справи судом при реалізації неповнолітньою особою права на емансипацію. Зокрема, запропоновано розширити повноваження органів опіки та піклування щодо встановлення поважності причин ненадання згоди на емансипацію одного з батьків. Визначено перелік підстав, за яких повна цивільна дієз-

датність може надаватись в адміністративному, а не судовому порядку. Запропоновано, щоб у разі відсутності можливості у батьків (усиновлювачів) чи одного з них або піклувальника бути присутнім на засіданні органу опіки та піклування під час вирішення питання про надання повної цивільної дієздатності вимагати їхню нотаріально засвідчену письмову згоду.

2. Серед умов, які уповноважений орган повинен враховувати, вирішуючи питання про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності, має бути можливість здійснювати навчання неповнолітньою особою поряд із трудовою діяльністю.

3. З огляду на положення законодавства деяких іноземних держав, запропоновано в контексті набуття повної цивільної дієздатності у зв'язку з зайняттям підприємницькою діяльністю запровадити такий вид емансипації, як проста, за якої неповнолітня особа набуває більше прав, ніж особа з неповною цивільною дієздатністю, проте лише у сфері вибраного нею виду підприємницької діяльності. Основними характерними ознаками простої емансипації є обов'язкова згода батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування на реєстрацію неповнолітньої особи підприємцем; усі інші правочини неповнолітня особа вчиняє за згодою батьків чи інших уповноважених на це осіб.

У разі відсутності згоди батьків (усиновлювачів) або одного з них, піклувальника або органу опіки та піклування неповнолітній особі повинно бути надано право звернутись до суду в порядку окремого провадження із заявою про надання права на реєстрацію її суб'єктом підприємницької діяльності.

4. Обґрунтовано доцільність запровадження Державного реєстру неповнолітніх осіб, що набули повну цивільну дієздатність, куди б мали вноситися відомості про емансиповану неповнолітню особу.

Список використаних джерел:

1. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина : Академічний курс : підручник. К.: Атіка, 2005. 560 с.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 24.06.2018).
3. Рішення Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 15.09.2016 року у справі № 207/2547/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61752289>.
4. Рішення Смільянського міськрайонного суду Черкаської області від 15.10.2015 року у справі № 703/5450/15-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52276820>.

5. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 24.06.2018).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів : Закон України від 07.12.2017 № 2234-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2234-19> (дата звернення – 24.06.2018 року)

7. Ясинюк М. М. Особливості окремого провадження у цивільному процесуальному праві України (теоретико-правовий аспект): монографія. К.: Алерга, 2014. 385 с.

8. Окреме провадження в цивільному процесі України: навч. посіб. / під ред. Р. М. Мінченко. О.: Фенікс, 2010. 224 с.

9. Кравчук В.М., Угриновська О.І. Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України . К. : Істина, 2006. 944 с.

10. Д'ячкова Н. А., Кугот Є. С. Емансипація неповнолітніх за цивільним законодавством України. Право і безпека. 2012. № 3. С. 297–301.

11. Code civil: version consolidée au 3 janvier 2018. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>

12. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 28.07.2014 у справі № 753/8096/14-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41142489>.

13. Dutch Civil Code URL: <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm>.

14. German Civil Code URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.pdf.

15. Civil Code of Québec URL: <http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/CCQ-1991>.

16. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : затверджено наказом Міністерства юстиції України 22.02.2012 № 296/5 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12> (дата звернення: 24.06.2018).

Статья посвящена анализу оснований и порядка предоставления полной гражданской дееспособности несовершеннолетним по законодательству Украины в том числе в сравнительном аспекте практики реализации этого права по законодательству некоторых иностранных государств. В связи с этим определен ряд проблем, возникающих у несовершеннолетнего лица в процессе реализации права на эмансипацию, а также предложены пути их решения.

Ключевые слова: полная эмансипация, простая эмансипация, несовершеннолетний, полная гражданская дееспособность, согласие родителей, административный порядок, судебный порядок.

The article is devoted to the analysis of the grounds and procedure for the granting of full civil capacity to minors under the legislation of Ukraine and in the comparative aspect the practice of implementing this right under the legislation of some foreign states. Hence, a number of issues that arise before a minor in the process of realization of the right to emancipation are outlined, as well as ways of their solutions are proposed.

Key words: full emancipation, simple emancipation, minor, full civil capacity, parental consent, administrative procedure, judicial procedure.